
Puumalan kansalaisopisto

**Musiikin perusopetuksen opetussuunnitelma
2018**

Taiteen perusopetuksen
yleinen oppimäärä, musiikki

Sisällys

1	Yleistä	2
1.1	Musiikin perusopetuksen yleisen oppimäärän toiminta-ajatus	2
1.2	Puumalan kansalaisopiston yleinen toiminta-ajatus ja toimintakulttuuri	2
1.3	Arvot taiteen perusopetuksessa	2
1.4	Oppimiskäsitys taiteen perusopetuksessa	3
2	Opetuksen toteuttaminen	3
2.1	Oppimisympäristö ja työtavat	3
2.2	Opintojen laajuus	3
2.3	Opintojen rakenne	3
2.3.1	Yhteiset opinnot	4
2.3.2	Teemaopinnot	5
3	Arviointi	7
4	Oppilas ja yhteistyö	8
4.1	Oppimäärän yksilöllistäminen	8
4.2	Oppilaaksi ottamisen periaatteet	8
4.3	Yhteistyö huoltajien ja eri tahojen kanssa	8
5	Toiminnan kehittäminen	8

1 Yleistä

1.1 Musiikin perusopetuksen yleisen oppimäärän toiminta-ajatus

Taiteen perusopetus musiikissa on ensisijaisesti lapsille ja nuorille tarkoitettua tavoitteellista ja tasolta toiselle etenevää musiikinopetusta. Taiteen perusopetuksen tehtävänä on tarjota oppilaille mahdollisuuksia opiskella taidetta pitkäjänteisesti, päämäärätietoisesti ja omien kiinnostuksen kohteiden suuntaisesti. Opetuksella edistetään taidesuhteen kehittymistä ja elinikäistä taiteen harrastamista. Opintojen laajuus taiteen perusopetuksen yleisessä oppimäärässä on 500 tuntia, ja opintojaksoja suoritetaan yleensä useiden lukuvuosien ajan.

1.2 Puumalan kansalaisopiston yleinen toiminta-ajatus ja toimintakulttuuri

Puumalan kansalaisopisto järjestää vapaan sivistyksen opetusta kaikenikäisille. Puumalan kansalaisopistossa järjestetään myös musiikin perusopetuksen yleisen oppimäärän vaatimusten mukaista musiikinopetusta. Taiteen perusopetusta musiikissa tarjotaan lähinnä lapsille ja nuorille, mutta resurssien salliessa näitä opintoja voidaan tarjota myös aikuisille. Instrumenttiopintojen alin mahdollinen aloitusajankohta on esikouluikäisestä lähtien. Instrumenttivalikoima saattaa vuosittain hieman vaihdella kysynnän ja opettajatilanteen mukaan, mutta oppilaan toiveet instrumentista pyritään huomioimaan.

Puumalan kansalaisopistossa taiteen perusopetuksen tavoitteena on luoda oppimista ja kestävästä hyvinvointia edistävää toimintakulttuuria, mikä edellyttää aitoa kohtaamista sekä välittävää ja kunnioittavaa vuorovaikutusta.

Lähtökohtana on yhteisön jäsenten kokemus osallisuudesta, joka syntyy yhdessä toimimisesta ja kaikkien ottamisesta mukaan toimintaan. Osallisuutta voidaan kokea esimerkiksi erilaisten yhteistyöprojektien sekä esiintymisten ja konserttien kautta. Kannustavassa toimintakulttuurissa hyväksytään myös oppiminen epäonnistumisten kautta. Arjen valinnoissa ja toiminnassa otetaan huomioon kestävä elämäntapa, kulttuurinen monimuotoisuus ja kielitietoisuus.

Puumalan kansalaisopiston toimintakulttuuri ohjaa myös taiteenalana musiikkiin liittyvien oikeudellisesti suojeltujen etujen kuten sananvapauden, yksityisyyden suojan ja tekijänoikeuksien tuntemiseen. Keskeisessä asemassa ovat erityisesti opetuksen arkikäytäntöjen organisointi, suunnittelu, toteuttaminen ja arviointi. Sekä oppilaitosyhteisön sisäisessä että huoltajien ja muiden tahojen kanssa tehtävässä yhteistyössä tähdätään avoimeen ja rakentavaan vuorovaikutukseen sekä tehokkaaseen kommunikointiin. Tärkeimmässä roolissa kommunikoinnissa ovat opiston musiikinopettajat, jotka ovat aktiivisesti yhteydessä oppilaaseen ja tämän kotiin ja jotka kannustavat toimintansa kautta kotia aktiiviseen yhteydenpitoon.

1.3 Arvot taiteen perusopetuksessa

Opetus pohjautuu arvoperustaan, jonka mukaan taiteen perusopetus rakentuu ihmisoikeuksien, tasa-arvon, yhdenvertaisuuden ja kulttuurien moninaisuuden kunnioitukselle. Ihminen rakentaa elämänsä toimimalla vuorovaikutuksessa muiden ihmisten ja ympäristönsä kanssa.

Taiteen perusopetus perustuu käsitykseen jokaisen ihmisen ainutlaatuisuudesta ja arvokkuudesta yksilönä ja yhteisöjen jäsenenä. Opetuksessa edistetään sukupuolten tasa-arvoa ja kunnioitetaan sukupuolen moninaisuutta. Opetus tukee ihmisenä kasvamista ajattelun taitoja ja luovuutta kehittämällä.

Opetuksen lähtökohtana musiikissa ovat taiteenalalle ominaiset tiedon tuottamisen ja esittämisen tavat. Taiteeseen sisältyvät esteettisyyden, eettisyyden ja ekologisuuden kysymykset ohjaavat pohtimaan ja arvioimaan, mikä elämässä on merkityksellistä ja arvokasta. Taiteen perusopetuksessa luodaan pohjaa sosiaalisesti ja kulttuurisesti kestäväälle tulevaisuudelle.

1.4 Oppimiskäsitys taiteen perusopetuksessa

Opetussuunnitelma perustuu oppimiskäsitykseen, jonka mukaan oppilas on aktiivinen toimija. Hän oppii asettamaan tavoitteita ja toimimaan tavoitteiden suuntaisesti sekä itsenäisesti että yhdessä muiden kanssa.

Myönteiset tunnekokemukset, oppimisen ilo ja uutta luova toiminta edistävät oppimista ja innostavat kehittämään omaa osaamista. Kokemukset ja vuorovaikutus ympäristön kanssa samoin kuin eri aistien käyttö ja kehollisuus ovat oppimisen kannalta olennaisia. Taiteen perusopetuksessa oppiminen on yksilöllistä ja yhteisöllistä tietojen ja taitojen rakentamista, joka vahvistaa oppilaan kulttuurista osallisuutta ja edistää hänen hyvinvointiaan. Oppiminen on kokonaisvaltainen ja vuorovaikutteinen prosessi, joka kehittää oppilaan tietoja ja taitoja monipuolisesti. Se on erottamaton osa yksilön ihmisenä kasvua ja yhteisön hyvän elämän rakentamista.

Oppilaita ohjataan ymmärtämään kokemuksiaan, tiedostamaan omat tapansa oppia ja käyttämään tätä tietoa oman oppimisensa kehittämiseen. Harjoittelu ja harjoittelemaan oppiminen ovat merkityksellisiä taitojen kehittymisen kannalta. Oppimisprosessin aikana saatava rohkaiseva ja kannustava ohjaus ja palaute vahvistavat oppilaan luottamusta omaan mahdollisuuksiinsa. Monipuolisen, myönteisen ja realistisen palautteen antaminen ja saaminen ovat keskeinen osa oppimista edistävää vuorovaikutusta.

2 Opetuksen toteuttaminen

2.1 Oppimisympäristö ja työtavat

Lähtökohtana on, että oppimisympäristöt ovat fyysisesti, sosiaalisesti ja psyykkisesti turvallisia. Ne ovat ilmapiiriltään avoimia ja myönteisiä sekä rohkaisevat ja innostavat oppilaita kehittämään osaamistaan. Monipuolisten oppimisympäristöjen tarkoituksena on tukea oppilaiden kasvua ja innostaa heidät oppimiseen. Ne myös tarjoavat jokaiselle oppilaalle mahdollisuuden onnistumiseen ja osaamisen kokemuksiin. Tavoitteena on, että oppimisympäristöt luovat edellytykset taiteenlajeina musiikille ominaiseen aktiiviseen ja pitkäjänteiseen työskentelyyn sekä itsenäisesti että yhdessä muiden kanssa. Tavoitteena on myös luoda edellytyksiä taiteiden välisen osaamisen kehittämiseen.

Oppimisympäristöjen suunnittelussa ja kehittämisessä otetaan huomioon oppilaiden tarpeet, taidot ja kiinnostuksen kohteet sekä oppilaitoksen ulkopuolella tapahtuva osaamisen karttuminen. Asianmukaiset tilat, työvälineet ja materiaalit sekä tieto- ja viestintäteknologian tarkoituksenmukainen käyttö antavat mahdollisuuden taiteenalan opiskeluun opetussuunnitelman perusteiden mukaisesti. Oppimisympäristöjen valinnassa otetaan huomioon oppilaitoksen ulkopuolisten toimijoiden tarjoamat mahdollisuudet. Erilaiset yhteistyöhankkeet muiden alojen toimijoiden ja organisaatioiden kanssa tuovat sosiaalisen ja yhteiskunnallisen näkökulman osaksi opintoja.

2.2 Opintojen laajuus

Taiteen perusopetuksen yleisen oppimäärän laskennallinen laajuus on 500 tuntia, josta yhteisten opintojen laskennallinen laajuus on 300 tuntia ja teemaopintojen 200 tuntia. Laskennallisen laajuuden tunti on 45 minuuttia. Yleisen oppimäärän mukaisessa taiteen perusopetuksessa ollaan joustavia niin, että oppilaan ikä, aiemmin hankitut taidot ja tiedot sekä käytettävät opetusmenetelmät otetaan huomioon.

2.3 Opintojen rakenne

Yleisen oppimäärän opinnot musiikissa muodostuvat taiteenalan yhteisistä opinnoista ja teemaopinnoista. Yleisen oppimäärän yhteisten opintojen tarkoituksena on taiteenalan perustaitojen hankkiminen.

Teemaopintojen tarkoituksena on yhteisissä opinnoissa hankittujen taitojen laajentaminen. Puumalan kansalaisopisto tarjoaa mahdollisuuksien mukaan keskenään vaihtoehtoisia teemaopintojen opintokokonaisuuksia lukuvuosittain.

2.3.1 Yhteiset opinnot

Yleisen oppimäärän yhteisten opintojen tarkoituksena on taiteenalan perustaitojen hankkiminen ja yhteismusisoinnin perustaitojen kehittäminen. Musiikin yhteisten opintojen keskeisenä sisältönä ovat musisoinnin perustaitojen harjoittelu ja musiikin hahmotuskyvyn kehittäminen. Opinnoissa tutustutaan erilaisiin musiikin lajeihin ja niiden perusohjelmistoon soittaen, laulaen ja kuunnellen. Opetukseen sisältyy myös tutustumista muiden taiteenalojen ilmaisukeinoihin. Puumalan kansalaisopistossa kurssitarjoanta saattaa mahdollisesti vaihtua lukuvuosittain.

A. Instrumenttiopinnot (soittaminen/laulaminen)

Useita opintojaksoja

Opintojakson suorittaminen:

- Instrumenttiopetukseen osallistuminen sekä omatoiminen harjoittelu
- Yhteismusisointiin osallistuminen, esim. kuorot, soitinyhtyeet, orkesterit (myös yhteistyötahon järjestämänä)
- Yhden opintojakson suorittaminen saattaa sijoittua esimerkiksi kahdellekin lukuvuodelle, mikäli vaadittu tuntimäärä ei ole lukuvuoden aikana täyttynyt
- Mahdollisten tavoitelomakkeen, itsearviointilomakkeen tai muiden vastaavien dokumenttien täydentäminen ja tallettaminen portfolioon

Yhden opintojakson laskennallinen laajuus on 30 h (josta 10 h omatoimista työtä)

Opetuksen tavoitteena on:

- Tutustuttaa oppilas valitsemaansa instrumenttiin tai instrumentteihin
- Ohjata oppilasta harjoittelemaan soittamisen, laulamisen ja yhteismusisoinnin perustaitoja
- Ohjata oppilasta musiikin merkitsemistapojen ymmärtämiseen ja lukemiseen
- Ohjata oppilasta omaksumaan hyviä harjoittelutapoja ja harjoittelemaan säännöllisesti sekä seuraamaan aktiivisesti oman harjoittelun riittävyttä opinnoissa edistymiseksi

B. Esittäminen ja ilmaiseminen

Vähintään kaksi opintojaksoa

Opintojakson suorittaminen:

- Osallistuminen esiintyjänä opiston tai yhteistyötahojen tilaisuuksiin tai konsertteihin
- Portfolion kokoaminen: esim. käsiohjelman tallettaminen, esiintymislistan täydentäminen ja sen tallettaminen portfolioon; myös mahdollisten lehtiartikkelien kerääminen ja tallettaminen
- Yhteisissä opinnoissa suoritetaan vähintään kaksi opintojaksoa

Yhden opintojakson laskennallinen laajuus on 3 h (laskennallinen konsertin tai tilaisuuden kesto + siihen sisältyvän erillisen valmistautumisen määrä + portfolion kokoaminen)

Opetuksen tavoitteena on:

- Tarjota oppilaalle tilaisuuksia esiintymisen harjoitteluun
- Ohjata oppilasta toteuttamaan oma osuutensa osana musiikillista kokonaisuutta

- Ohjata oppilasta musiikilliseen ilmaisuun
- Rohkaista oppilasta tuottamaan omia musiikillisia ideoita ja ratkaisuja
- Omien esitystietojen yms. arkistointi

C. Kuunteleminen ja musiikin hahmottaminen

Vähintään yksi opintojakso

Opintojakson suorittaminen:

- Osallistuminen Kuunteleminen ja musiikin hahmottaminen -opintojaksolle
- Opintojakson voi suorittaa myös toisessa oppilaitoksessa
- Yhteisissä opinnoissa suoritetaan vähintään yksi opintojakso

Yhden opintojakson laskennallinen laajuus on 10 h

Opetuksen tavoitteena on:

- Ohjata oppilasta kuuntelemaan musisointiaan ja hahmottamaan musiikkia kuulonvaraisesti
- Opastaa oppilasta havainnoimaan myös muiden oppilaiden musisointia
- Kannustaa oppilasta kuuntelemaan musiikkia monipuolisesti

D. Taiteidenvälinen osaaminen

Vähintään yksi opintojakso

Opintojakson suorittaminen:

- Toisen taiteenlajin opiskeleminen esimerkiksi lyhytkurssilla tai osallistuminen taiteidenväliseen projektiin joko omassa opistossa tai jonkin muun tahon järjestämänä
- Yhteisissä opinnoissa suoritetaan vähintään yksi opintojakso

Yhden opintojakson laskennallinen laajuus on 5 h

Opetuksen tavoitteena on:

- Tarjota oppilaalle tilaisuuksia toiseen taiteenalaan ja sen ilmaisukeinoihin tutustumiseen

2.3.2. Teemaopinnot

Teemaopintojen tarkoituksena on yhteisissä opinnoissa hankittujen taitojen kehittäminen edelleen. Puumalan kansalaisopisto tarjoaa mahdollisuuksien mukaan oppilaiden valittavaksi keskenään vaihtoehtoisia opintokokonaisuuksia. Yksittäinen opintokokonaisuus voi sisältää tavoitteita perusteiden eri tavoitealueilta. Tavoitteena on, että oppilas löytää opintojen aikana omat musiikillisen ilmaisun tapansa. Opetuksessa painotetaan yhteismusisointia ottaen huomioon oppilaan valmiudet ja kiinnostuksen kohteet. Musiikin teemaopintojen keskeisenä sisältönä ovat musiikillisten taitojen monipuolinen harjoittelu. Ohjelmiston valinnassa otetaan huomioon oppilaiden kiinnostuksen kohteet. Opinnoissa syvennetään musiikin lajien ja muiden taiteenalojen ilmaisukeinojen tuntemusta.

A. Soittaminen ja laulaminen

Opintojakson suorittaminen:

- Osallistuminen instrumentti- ja/tai laulunopetukseen ja säännöllinen harjoittelu
- Mahdollisuuksien mukaan osallistuminen musisoiden orkesterin, kuoron, soitinyhtyeen, bändin tms. toimintaan

- Mahdollisten tavoitelomakkeen, itsearviointilomakkeen tai muiden vastaavien dokumenttien täydentäminen ja tallettaminen portfolioon
- Yhden opintojakson suorittaminen saattaa sijoittua esimerkiksi kahdellekin lukuvuodelle, mikäli vaadittu tuntimäärä ei ole lukuvuoden aikana täyttynyt

Yhden opintojakson laskennallinen laajuus on 30 h (josta 10 h omatoimista työtä)

Opetuksen tavoitteena on:

- Ohjata oppilasta kehittämään instrumentti- ja yhteismusisointitaitojaan oman kiinnostuksensa mukaisesti
- Tukea oppilasta säännöllistä harjoittelua
- Ohjata oppilasta käyttämään musiikin hahmottamistaitojaan musisointinsa tukena
- Ohjata oppilasta kuulonsuojeluun.

B. Esittäminen ja ilmaiseminen

Opintojakson suorittaminen:

- Osallistuminen esiintyjänä tai avustajana (esim. juontajana) opiston tai yhteistyötahojen tilaisuuksiin tai konsertteihin
- Portfolion kokoaminen: esim. käsiohjelman tallettaminen, esiintymislistan täydentäminen ja sen tallettaminen portfolioon; myös mahdollisten lehtiartikkelien kerääminen ja tallettaminen

Yhden opintojakson laskennallinen laajuus on 3 h (laskennallinen konsertin kesto + siihen sisältyvän erillisen valmistautumisen määrä + portfolion kokoaminen)

Opetuksen tavoitteena on:

- Ohjata oppilasta esiintymään erilaisissa tilanteissa ja kokoonpanoissa
- Ohjata oppilasta elävään musiikilliseen ilmaisuun
- Ohjata oppilasta improvisointiin, sovittamiseen ja säveltämiseen

Yhden opintojakson laskennallinen laajuus on 3 h (laskennallinen konsertin/tilaisuuden kesto + siihen sisältyvän erillisen valmistautumisen määrä + portfolion kokoaminen)

C. Kuunteleminen ja musiikin hahmottaminen

Opintojakson suorittaminen:

- Osallistuminen kuuntelemiseen ja musiikin hahmottamiseen keskittyvään opetukseen
- Opintojakson voi suorittaa myös toisessa oppilaitoksessa

Yhden opintojakson laskennallinen laajuus on 10 h

Opetuksen tavoitteena on:

- Ohjata oppilasta kuuntelemaan omaa musisointiaan myös osana musiikillista kokonaisuutta
- Tukea oppilasta kasvamaan aktiiviseksi ja motivoituneeksi musiikin kuuntelijaksi
- Opastaa oppilasta hahmottamaan ja jäsentämään musiikkia kuulonvaraisesti.

D. Taiteidenvälinen osaaminen

Opintojakson suorittaminen:

- Toisen taiteenlajin opiskeleminen esimerkiksi lyhytkurssilla tai osallistuminen taiteidenväliseen projektiin joko omassa opistossa tai jonkin muun tahon järjestämänä

Yhden opintojakson laskennallinen laajuus on 5 h

Opetuksen tavoitteena on:

- Tarjota oppilaalle tilaisuuksia luovaan tekemiseen ja taiteidenväliseen työskentelyyn.

3 Arviointi

Arvioinnin tehtävänä on ohjata oppilaan oppimista, tukea hänen edistymistään opinnoissa ja kehittää hänen edellytyksiään itsearviointiin. Palautteella ohjataan oppilasta omien tavoitteiden suuntaiseen opiskeluun sekä oman oppimisprosessin ymmärtämiseen. Oppilaan työskentelyä arvioidaan monipuolisesti. Arviointi on oppimiseen kannustavaa, oikeudenmukaista ja eettisesti kestävää.

Oppilaan oppimista ohjataan ja arvioidaan monipuolisesti oppimisprosessin eri vaiheissa. Arviointi ja sen pohjalta annettava jatkuva palaute on vuorovaikutteista ja edistää oppilaiden osallisuutta. Oppilaita ohjataan oman oppimisen pohdintaan itsearviointi- ja vertaisarviointitaitoja kehittämällä. Oppilaita rohkaistaan havainnoimaan omaa ja yhteistä työskentelyä sekä antamaan rakentavaa palautetta. Arviointi opintojen aikana perustuu yhteisten opintojen ja teemaopintojen opintokokonaisuuksien tavoitteisiin. Opintojen aikaisessa arvioinnissa otetaan huomioon näissä opetussuunnitelman perusteissa kuvatut taiteenalan yleisen oppimäärän arvioinnin kohteet. Arviointi ei kohdistu opiskelijoiden arvoihin, asenteisiin tai henkilökohtaisiin ominaisuuksiin. Oppilaalle ja hänen huoltajalleen annetaan tietoa oppilaan vuoden aikana suorittamista opintokokonaisuuksista, ja palautetta annetaan niin suullisesti kuin kirjallisestikin. Oppilaalle annetaan taiteen perusopetuksen yleisen oppimäärän mukainen päättötodistus sen jälkeen, kun hän on suorittanut sekä yleisen oppimäärän yhteiset opinnot että teemaopinnot.

Musiikin yleisessä oppimäärässä arvioinnin tehtävänä on tukea oppilaan musiikkiopintojen edistymistä. Siksi se on oleellinen osa jokaista oppimisprosessia ja opettamista. Palautteen ja arvioinnin antamisessa kiinnitetään huomiota erityisesti oppimisprosessiin ja sen aikana tapahtuneisiin muutoksiin. Tavoitteena on, että arviointi tukee oppilaan itsetunnon sekä oppimaan oppimisen, itsearviointin ja vertaisarvioinnin taitojen kehittymistä.

Arviointia suoritettaessa huolehditaan, että arviointi kohdistuu ainoastaan työskentelyyn ja tavoitellun osaamisen karttumiseen, ei oppilaan persoonaan tai ominaisuuksiin. Monipuolinen ja rohkaiseva arviointipalaute auttaa oppilasta vähitellen asettamaan opiskelulle myös omia tavoitteita. Lisäksi arvioinnin tarkoituksena on motivoida oppilasta opetuksen aikana ja tuottaa opettajalle tietoa siitä, miten opetusta tulisi jatkossa suunnata.

Puumalan kansalaisopiston käytössä on myös oppilaan oma portfolio, johon kerätään arviointi- ja palautelomakkeita sekä tietoja esityksistä vuosien varrella.

4 Oppilas ja yhteistyö

4.1 Oppimäärän yksilöllistäminen

Puumalan kansalaisopistossa musiikin perusopetuksen yleisen oppimäärän mukaisia opintoja yksilöllistetään joustavasti opiskelijan tarpeiden mukaan. Tällöin huoltaja tai opiskelija on yhteydessä opettajaan tai vaihtoehtoisesti opettaja on yhteydessä opiskelijan huoltajaan tai häneen itseensä suunnitellakseen oppimäärän yksilöllistämistä. Tästä dokumentoidaan kirjallisesti niin, että menettelytavat ovat mahdollisimman selkeät niin opiskelijalle kuin oppilaitoksellekin.

Käytännössä oppimäärän yksilöllistäminen merkitsee oppilaalle laadittavaa henkilökohtaista opiskelusuunnitelmaa. Tämä tehdään aina yhteistyössä oppilaan ja huoltajan kanssa. Yksilöllistäminen voi tarkoittaa tavoitteiden, sisältöjen, opiskeluajan, opetuksen toteuttamistavan, tarvittavien tukitoimien ja arviointimenettelyn yksilöllistämistä. Yksilöllistäminen tehdään niin, että oppilas voi kehittää taitojaan omista lähtökohdistaan. Mahdollisuudesta yksilöllistää oppimäärää annetaan tietoa huoltajalle tai opiskelijalle itselleen (mikäli opiskelija on täysi-ikäinen).

4.2 Oppilaaksi ottamisen periaatteet

Puumalan kansalaisopistossa taiteen perusopetusta musiikissa annetaan vähintään esikouluikäisille lapsille sekä nuorille; opetusta annetaan resurssien salliessa myös aikuisille. Oppilaita otetaan sen verran kuin opettaja voi oppilaita ottaa kunakin lukuvuonna. Myös kesken lukuvuoden (esim. kevätlukukaudelta) on mahdollisuus päästä aloittamaan opinnot. Sisään pääsykokeita ei ole.

4.3 Yhteistyö huoltajien ja eri tahojen kanssa

Puumalan kansalaisopistossa viestintään aktiivisesti oppilaitoksen ja oppilaiden/huoltajien kesken. Aktiivinen viestintä näkyy esimerkiksi tehokkaassa tiedottamisessa oppilaitoksen puolelta sekä oppilaan oman opettajan ja kodin välisessä vuorovaikutuksessa mm. opintojen edistymisen suhteen. Tapahtumista, tilaisuuksista ja kurseista tiedotetaan riittävän selkeästi ja täsmällisesti, ja kodin yhteydenottoihin vastataan niin pian kuin mahdollista. Opintoinfotilaisuuksia järjestetään niin usein kuin on tarpeellista.

Puumalan kansalaisopisto tekee yhteistyötä myös muiden tahojen, kuten kulttuuritoimen, seurakunnan ja vanhuspalvelujen kanssa. Yhteistyö voidaan toteuttaa esimerkiksi musiikkitilaisuuksien järjestämisessä muuallakin kuin pelkästään pääasiallisissa esiintymistiloissa tai muiden tahojen kutumisessa kansalaisopiston musiikkitilaisuuksiin joko konserttiyleisöksi tai esiintyjiksi.

Myös muualla kuin omassa opistossa suoritettuja taiteen perusopetuksen yleiseen oppimäärään soveltuvia opintojaksoja on myös mahdollisuus lukea hyväksi. Oppilaan tai huoltajan on kuitenkin oltava yhteydessä opistoon, esim. opiston musiikinopettajaan, opintojen hyväksyttämiseksi osaksi taiteen perusopetuksen oppimäärää.

5 Toiminnan kehittäminen

Puumalan kansalaisopisto kehittää toimintaansa jatkuvasti sekä sisäisen arvioinnin että palautteen perusteella. Opiskelijoilta ja huoltajilta pyydetään säännöllisesti (vähintään lukuvuosittain) palautetta opetuksesta ja opintojen järjestämisestä. Musiikinopettaja kerää nämä palautteet ja pohtii oppilaitoksen muiden opettajien kanssa toiminnan kehittämistä niin, että mahdolliset muutokset näkyisivät opinnoissa/opiston toiminnassa mahdollisimman lyhyellä viiveellä. Opiskelijoita ja kotiväkeä myös kannustetaan olemaan oma-aloitteisesti yhteydessä, mikäli herää kysymyksiä, toiveita tms.